

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Bc. Vladimír Volný
advokát
IČO 037 47 531
Paroubkova 228
344 01 Domažlice

Instituce

GTS ENERXUS LIMITED
Chytron 3
1075 Nicosia,
Kyperská republika
Registrační číslo: HE 329529,
jednající prostřednictvím
GTS ENERXUS LIMITED,
odštěpný závod
IČO 032 88 404
Na Zámecké 1518/9
140 00 Praha 4

Č. j. FA/SR/SU/521/2017 - 26
Praha 4. 3. 2019

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 16. 5. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o určení neplatnosti smlouvy o zápůjčce č. ■ ze dne 29. 6. 2015, popřípadě určení, že Instituce neměla nárok na úhradu smluvních pokut, popřípadě určení, že ujednání o smluvních pokutách jsou neplatná, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti smlouvy o zápůjčce, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr, a současně se domáhá určení, že Instituce neměla nárok na úhradu smluvních pokut, neboť si je s Navrhovatelem nesjednala, když současně tvrdí, že Institucí uplatněné smluvní pokuty jsou v rozporu s dobrými mravy.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli smlouvu o zápůjčce č. ■ ze dne 29. 6. 2015 (dále jen „Smlouva o zápůjčce“), ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli zápůjčku ve výši 10.000 Kč, a Navrhovatel se zavázal poskytnutou zápůjčku vrátit.

Finanční arbitr ze Smlouvy o zápůjčce zjistil, že v této je Navrhovatel označený jako „■ (nečitelná část smlouvy - pozn. finančního arbitra), *rodné číslo*: ■, [...]■“. Z obsahu této smlouvy ani z dalších podkladů finanční arbitr nezjistil, že by zápůjčka měla souviset s podnikáním Navrhovatele.

Finanční arbitr tak považuje Navrhovatele za spotřebitele podle § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Z veřejného výpisu z živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce je obchodní společností, která v období od 12. 8. 2014 do 1. 3. 2017 byla držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „*Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“, na jehož základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření Smlouvy o zápůjčce poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry a jiné úvěry, zápůjčky, či obdobné finanční služby. Instituce je tedy institucí ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Smlouva o zápůjčce je podle svého obsahu smlouvou o zápůjčce ve smyslu § 2390 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), když současně na toto ustanovení Navrhovatel a Instituce výslovně odkázali.

Finanční arbitr je tedy příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a Institucí ve smyslu § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

3 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že uzavřel s Institucí smlouvu, podle které se zavázal hradit zápůjčku v 50 týdenních splátkách ve výši 200 Kč, celkem měl tedy Instituci uhradit částku ve výši 10.000 Kč.

Navrhovatel tvrdí, že „*[v]zhledem k pozdní úhradě několika splátek došlo k uplatnění několika smluvních pokut a k následnému zesplatnění Smlouvy na částku 128.000 Kč. Instituce se s Navrhovatelem dohodla na vyrovnání částky 110.000 Kč s tím, že veškeré závazky byly touto dohodou o narovnání vypořádány.*“ Navrhovatel dále tvrdí, že „*[č]ástka 138.300 Kč byla zaplacena společností HK Investment na základě smlouvy č. ■ ze dne 26. 11. 2015 a tato částka byla zřejmě použita na doplatek jistiny a dalších nezákonných sankcí a poplatků*“.

Navrhovatel dále namítá, že „*[s]mlouva zcela postrádá specifikaci smluvních pokut, není tedy zřejmé, kolik je oprávněna si Instituce účtovat na smluvních pokutách*“, a tedy že Instituce „*si mohla zcela libovolně účtovat výši smluvních pokut za pozdně uhrazené splátky*“. Navrhovatel tvrdí, že ujednání o smluvních pokutách je neplatné od samého počátku, když tyto několikanásobně převyšují jistinu a zjevně neodpovídají zajištěné povinnosti vrátit zápůjčku a že „*ustanovení o smluvních pokutách zjevně obchází zákon*“. Navrhovatel tvrdí, že „*[n]emůže tak obstát ani následné uznání dluhu těchto absolutně neplatných ujednání ve smlouvě o smluvních pokutách*“ a v této souvislosti odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2626/2013.

Navrhovatel namítá, že Instituce porušila povinnost s odbornou péčí posoudit jeho úvěruschopnost, protože Navrhovatel „*[nemusel] dokládat žádné doklady o měsíčním příjmu, což je jedním ze základních prvků pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele*“. Navrhovatel namítá, že v době uzavření Smlouvy o zápůjčce byl již několik let ve starobním důchodu a že byl pod tlakem dalších věřitelů, a proto „*vzniklou situaci řešila tím způsobem, že sjednávala další úvěry na zaplacení předešlých úvěrů, čímž se dostala do výrazných existenčních problémů*“.

Navrhovatel současně namítá, že „[v]elmi pochybný je též fakt, že Instituce si v případě řádného hrazení plateb neúčtovala žádné úroky, ani platby související s poskytnutím úvěru“, a dále, že „[t]vrzení o bezplatnosti a bezúročnosti neobstojí, Instituce je podnikatelem poskytujícím v rozhodné době spotřebitelské úvěry a postup Instituce je obcházením zákona“.

Navrhovatel současně tvrdí, že „skutečnost, že úroky sjednané ve smlouvě jsou v hrubém rozporu s dobrými mravy, také vylučuje platnost smlouvy, kdy v tomto případě se jedná o neplatnost absolutní“.

Navrhovatel tvrdí, že „považuje za zcela zřejmé, že pokud je Smlouva neplatná, není nutné prokazovat, zda je tzv. uznání dluhu, jež Navrhovatel sepsal s Institucí, platné, neboť neplatnost Smlouvy automaticky vylučuje platnost předmětného uznání dluhu, neboť toto by nemohlo vzniknout, resp. je rovněž neplatné, neboť vzniklo na základě neplatné Smlouvy o úvěru“.

5 Tvrzení Instituce

Instituce finančnímu arbitrovi sdělila, že pohledávku za Navrhovatelem ze Smlouvy o zápůjčce postoupila Společnosti, které předala veškerou dokumentaci vyjma předložených podkladů (vyjmenovaných v části 4 tohoto nálezu - pozn. finančního arbitra).

Instituce tvrdí, že „[n]avrhovatelka nesplnila v souvislosti se smlouvou o zápůjčce následující body, za něž byly uplatněny vůči navrhovatelce smluvní pokuty:

1. Článek VII odst. 2..... 8.000,- Kč + 1.625,- Kč (65 dnů v prodlení)
 2. Článek VII odst. 3, bod 1 a) 10.000,- Kč
 3. Článek VII odst. 3, bod 1 b) 10.000,- Kč
 4. Článek VII odst. 3, bod 1 c) 10.000,- Kč
 5. Článek VII odst. 3, bod 2 a) 10.000,- Kč
 6. Článek VII odst. 3, bod 2 b) 10.000,- Kč
 7. Článek VII odst. 3, bod 2 e) 10.000,- Kč
 8. Článek VII odst. 4 10.000,- Kč
 9. Článek VII odst. 5 10.000,- Kč
 10. Článek VII odst. 7 10.000,- Kč
 11. Článek VIII odst. 1, 20.000,- Kč
 12. Jistina dle smlouvy..... 10.000,- Kč
- Dlužníkem uhrazeno celkem 1.600,- Kč
Zbývající dlužná částka128.025,- Kč.“

6 Podklady a tvrzení předložené Dožádanou osobou

Mgr. Josef Vacek, advokát, IČO 49499483, se sídlem Jugoslávská 620/29, 120 00 Praha 2 (dále jen „Dožádaná osoba“), který podle Smlouvy o postoupení pohledávek zastupoval Společnost, tvrdí, že „nedisponuje žádnými informacemi či písemnými podklady, které by se vztahovaly k závazkovému vztahu ze Smlouvy o zápůjčce“, a proto žádné podklady v řízení nepředložil.

7 Podklady a tvrzení předložené Společností

Společnost tvrdí, že za Navrhovatelem neneviduje žádnou pohledávku, když dne 26. 11. 2015 Navrhovatel uhradil částku ve výši 138.300 Kč a že „již nedisponuje Smlouvou o zápůjčce ani jejími přílohami“.

8 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel k možnosti smírného řešení sporu navrhl, že by

mu Instituce vrátila částku 120.000 Kč. Instituce se k možnosti smírného řešení sporu nevyjádřila. Smírného řešení se proto mezi stranami sporu před vydáním tohoto nálezu finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

9 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatele a Institucí je nárok Navrhovatele na určení neplatnosti Smlouvy o zápůjčce, a současně se Navrhovatel domáhá určení, že Instituce neměla nárok na úhradu smluvních pokut, neboť si je s Navrhovatelem nesjednala, když také tvrdí, že Institucí uplatněné smluvní pokuty jsou v rozporu s dobrými mravy.

9.1 *Skutková zjištění*

Ze shodných tvrzení stran sporu a v řízení shromážděných podkladů má finanční arbitr za prokázané, že

- a) Navrhovatel a Instituce uzavřeli Smlouvu o zápůjčce;
- b) Navrhovatel a Instituce uzavřeli Dohodu o narovnání, ve které Navrhovatel uznal svůj dluh co do důvodu a výše 110.000 Kč;
- c) Navrhovatel uznal svůj dluh z Dohody o narovnání i v Uznání dluhu;
- d) Navrhovatel učinil před notářem prohlášení o uznání peněžitého dluhu se svolením k vykonatelnosti notářského zápisu obsažené v Notářském zápisu;
- e) Navrhovatel a společnost HK Investment s.r.o., IČO 28806573, se sídlem Velké náměstí 162/5, 500 03 Hradec Králové (dále jen „společnost HK Investment, s.r.o.“), uzavřeli smlouvu o úvěru č. ■ ze dne 26. 11. 2015, za účelem refinancování závazku ze Smlouvy o zápůjčce;
- f) společnost HK Investment, s.r.o., poukázala dne 26. 11. 2015 částku ve výši 138.300 Kč ve prospěch bankovního účtu Instituce.

9.2 *Rozhodná právní úprava*

Navrhovatel a Instituce uzavřeli Smlouvu o zápůjčce za účinnosti občanského zákoníku a Smlouva o zápůjčce je smlouvou o zápůjčce ve smyslu § 2390 občanského zákoníku, protože „[p]řenechá-li zapůjčitel vydlužiteli zastupitelnou věc tak, aby ji užil podle libosti a po čase vrátil věc stejného druhu, vznikne smlouva o zápůjčce“.

Skutečnost, že Instituce po Navrhovateli nepožadovala žádný úrok ani jinou formu odměny za poskytnutí zápůjčky tak není „pochybná“, jak namítá Navrhovatel, když zápůjčka se poskytuje bezúplatně, pokud si smluvní strany nesjednají jinak. Pro určení smluvního typu rovněž není rozhodné, zda Instituce disponovala oprávněním poskytovat spotřebitelské úvěry (tj. oprávnění poskytovat ve smyslu § 2395 občanského zákoníku spotřebitelům peněžní prostředky a požadovat vrácení peněžní prostředků a zaplacení úroků), neboť

rozhodující je obsah Smlouvy o zápůjčce. Pokud si strany sporu nesjednaly úroky za poskytnutí peněžních prostředků, nelze tento závazkový vztah považovat za úvěr, když základním znakem úvěrového vztahu je jeho úplatnost.

Smlouva o zápůjčce je současně smlouvou spotřebitelskou ve smyslu § 1810 a násl. občanského zákoníku, když na jedné straně stojí Instituce jako podnikatel a na druhé straně Navrhovatel jako spotřebitel.

Smlouva o zápůjčce není smlouvou o spotřebitelském úvěru podle zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru 2010“), neboť strany sporu si v článku II. této smlouvy sjednaly, že Instituce „*zapůjčuje vydlužiteli jistinu v celkové výši 10.000 Kč v hotovosti. (...) [...] je zapůjčována vydlužiteli bezúročně a bez jakékoliv další úplaty*“. Tento závazkový vztah není spotřebitelským úvěrem ve smyslu zákona o spotřebitelském úvěru 2010, protože je poskytován bez úroku a jakékoli úplaty, tedy podle § 2 písm. c) tohoto zákona z jeho režimu vyloučený.

Zákon o spotřebitelském úvěru 2010 s účinností od 1. 12. 2016 nahradil zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru 2016“). Podle § 164 zákona o spotřebitelském úvěru 2016 platí, že „*[n]ení-li dále stanoveno jinak, řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.*“

Vzhledem k tomu, že závazkový vztah ze Smlouvy o zápůjčce zanikl před nabytím účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru 2016, řídí se práva a povinnosti z ní vyplývající výlučně příslušnými ustanoveními občanského zákoníku.

9.3 Rozhodná smluvní úprava

Navrhovatel finančnímu arbitrovi předložil dvě strany Smlouvy o zápůjčce obsahující

- článek nadepsaný „Úvodní ustanovení“,
- článek I. nadepsaný „Předmět smlouvy“,
- článek II. nadepsaný „Výše bezúročně poskytnuté peněžní částky“,
- článek III. nadepsaný „Doba a způsob splácení jistiny“,
- článek IV. nadepsaný „Zesplatnění půjčené jistiny pro neplnění povinností vydlužitele“,
- článek V. nadepsaný „Zesplatnění zapůjčené jistiny úkonem zapůjčitele“ a
- článek VI. nadepsaný „Další povinnosti vydlužitele“.

Instituce ani Společnost finančnímu arbitrovi Smlouvu o zápůjčce nepředložila.

Ze Smlouvy o zápůjčce, tak jak byla finančnímu arbitrovi předložena, finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že

- a) v článku I. si smluvní strany sjednaly, že „*[...]itel touto smlouvou přenechává (dále též zapůjčuje, popř. poskytuje) vydlužiteli jistinu uvedenou v čl. II odst. 1 této smlouvy za účelem posouzení schopnost vydlužitelů [...]Jelně a řádně splácet poskytnuté peněžní prostředky. V rámci propagace projektu zapůjčitele o odpovědném úvěrování s [...]Jením možnosti budoucího poskytnutí úplatného úvěru vydlužiteli, jsou tyto peněžní prostředky poskytnuty bez úroku a [...]liv úplaty*“;
- b) v článku II. si smluvní strany sjednaly, že „*[...]itel přenechává, tj. zapůjčuje vydlužiteli jistinu v celkové výši 10.000 Kč v hotovosti. (...) [...] je zapůjčována vydlužiteli bezúročně a bez jakékoliv další úplaty. [...]Jvením čl. II odst. 2 nejsou dotčena jiná práva smluvních stran z této smlouvy, zejména případný nárok smluvních stran na [...] smluvních pokut ujednaných touto smlouvou pro případ porušení povinností smluvních stran dle této smlouvy*“;

- c) v článku III. si smluvní strany sjednaly, že „[...]itel je povinen vrátit zapůjčitelí přenechanou jistinu, tj. částku 10.000,- Kč výlučně v 50 (slovy: padesátí) [...], pravidelných a po sobě bezprostředně následujících splátkách ve výši po 200,- Kč vždy do každého 7., 14., 21. 28. dne [...]řního měsíce. První splátka dle této smlouvy je splatná dne 7.7.2015“.

9.4 K určení účastníků řízení

Instituce finančnímu arbitrovi předložila Smlouvu o postoupení pohledávek, na základě které měla Instituce postoupit Společnosti pohledávky za Navrhovatelem, které podle přílohy nadepsané „Specifikace pohledávky č. ■ dle odst. II. sml. o postoupení pohledávek“ měly vzniknout „na základě dohody o narovnání ze dne 23.9.2015 a uznání dluhu včetně notářského zápisu sp. zn. ■ ze dne 1.10.2015 (...). Pohledávky zahrnují veškeré pohledávky za Dlužníkem, vzniklé na základě či v souvislosti se Smlouvami, zejména pak pohledávku na zaplacení částky (jistiny) ve výši 110.000,- Kč, včetně příslušenství a pohledávky na zaplacení smluvních pokut včetně příslušenství“.

Předmětem Smlouvy o postoupení pohledávek tak bylo postoupení pohledávek za Navrhovatelem vyplývajících z dohody o narovnání ze dne 23. 9. 2015 (dále jen „Dohoda o narovnání“), z dokumentu označeného jako „Uznání dluhu“ ze dne 1. 10. 2015 (dále jen „Uznání dluhu“), a z uznání dluhu obsaženého v notářském zápise sp. zn. ■, ■ (dále jen „Notářský zápis“), ve kterém Navrhovatel uznal svůj dluh vůči Instituci vyplývající z Dohody o narovnání.

Podle § 1903 odst. 1 občanského zákoníku platí, že „[d]osavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné. Týká-li se narovnání věcného práva k věci zapsané do veřejného seznamu, nastávají účinky narovnání zápisem do tohoto seznamu.“ Podstatou narovnání tak je odstranění sporných nebo pochybných práv a povinností mezi smluvními stranami s tím, že se původní závazek zruší a zároveň je nahrazen novým závazkem vyplývajícím z dohody o narovnání. K tomu Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 5000/2008 ze dne 22. 4. 2010, dále rozvedl, že „[i]nstitut narovnání slouží především k tomu, aby se předešlo dalším sporům. [...] Účelem narovnání ve smyslu ustanovení § 585 odst. 1 občanského zákoníku je odstranit spornost nebo pochybnost vznikající např. o tom, zda byly splněny předpoklady vzniku nebo zániku určitého práva, spornost nebo pochybnosti týkající se výše pohledávky, její splatnosti apod., přičemž spornost nebo pochybnost může být skutková i právní, objektivní i subjektivní.“

Z Dohody o narovnání finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že

- a) v článku I. odst. 1 smluvní strany prohlásily, že „[m]ezi společností a klientem byla dne 29.6.2015 uzavřena smlouva o zápůjčce č. ■“;
- b) v článku I. odst. 3 smluvní strany prohlásily, že „[k] datu sepisu této dohody vyčíslila společnost celkový dluh na částku 128.025,- Kč“;
- c) v článku I. odst. 4 smluvní strany prohlásily, že „[m]ezi smluvními stranami je sporné, zda je celkový dluh přiměřený, zda jsou smluvní pokuty platné, přiměřené, zda je možné, aby si smluvní strany mezi sebou sjednaly ztrátu výhody splátek a zesplatnil se tak celý dluh, jakož i to, k jakému datu by byl takto zesplatněný dluh splatný“;
- d) v článku II. odst. 1 se smluvní strany dohodly „za účelem vyřešení všech sporných záležitostí týkajících se vzájemného právního vztahu a vyplývajících ze skutečností dle čl. I. narovnat všechna vzájemná práva a povinnosti, tvořící k dnešnímu dni obsah jejich právního vztahu v souvislosti s předmětnou smlouvou o zápůjčce tak, jak je uvedeno následovně“;
- e) v článku II. odst. 2 si smluvní strany sjednaly, že „[k]lient uznává co do důvodu a výše svůj stávající dluh vůči společnosti, který činí celkem částku 110 000,- Kč, slovy: (...)“;

- f) v článku II. odst. 3 si smluvní strany sjednaly, že „[k]lient zaplatí společnosti částku 110 000,- Kč na účet společnosti č. (...) s variabilním symbolem: ■, případně v hotovosti k rukám společnosti, a to do 1 měsíce od podpisu této dohody“.

Navrhovatel svůj dluh vůči Instituci v článku II. odst. 2 Dohody o narovnání uznal co do důvodu a výše, která podle uvedeného ustanovení Dohody o narovnání činila 110.000 Kč, a dále se jej zavázal podle článku II. odst. 3. Dohody o narovnání uhradit Instituci do 1 měsíce od podpisu Dohody o narovnání.

Z obsahu Dohody o narovnání však neplyne projev vůle smluvních stran směřující k zániku původního sporného závazkového vztahu při současném nahrazení závazkovým vztahem novým, když Navrhovatel svůj dluh vůči Instituci pouze uznal co do důvodu a výše.

Okolnost, že v důsledku narovnání dochází ke vzniku nového závazku, je přitom podstatným znakem narovnání, při jehož nesplnění se o narovnání nejedná.

Současně navzdory skutečnosti, že Dohoda o narovnání obsahuje výčet práv a povinností, které smluvní strany považují za sporné, není z jejího obsahu patrné, v čem konkrétně má spočívat spornost ohledně těchto práv a povinností. Z Dohody o narovnání tak není zřejmá ani spornost ohledně výše dlužné částky, neboť dohoda obsahuje pouze vyčíslení této částky ze strany Instituce ve výši 128.025 Kč a dále uznání této částky ze strany Navrhovatele co do důvodu a výše v částce 110.000 Kč. Údaj ohledně výše částky, kterou Navrhovatel považuje za svůj dluh vůči Instituci a jakou část dluhu rozporuje, Dohoda o narovnání neobsahuje.

V situaci, kdy žádná další práva a povinnosti označená v Dohodě o narovnání za sporná nejsou specifikována tak, aby bylo zřejmé, jakým způsobem došlo k jejich narovnání, jakož i při absenci projevu vůle smluvních stran směřujícího k zániku původního závazkového vztahu při současném vzniku nového závazkového vztahu, nepovažuje finanční arbitr Dohodu o narovnání za narovnání ve smyslu § 1903 občanského zákoníku, neboť z jejího obsahu není zřejmé, že by důvod vzniku sporných práv a povinností a výše dluhu Navrhovatele byly mezi smluvními stranami sporné nebo pochybné. Podobně se k této otázce vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 288/2001 ze dne 29. 5. 2002, když zjistil, že „[n]elze listinu označenou jako „dohoda o narovnání“ považovat za narovnání podle § 585 a násl. obč. zákoníku, když z textu této listiny je zřejmé, že důvod ani výše dluhu nebyla mezi účastníky sporná či pochybná; naopak tento dluh (závazky) byl žalovaným uznán co do důvodu i výše.“

Finanční arbitr tak uzavírá, že Dohodu o narovnání posoudil podle jejího obsahu a zjistil, že tato nepředstavuje narovnání ve smyslu § 1903 občanského zákoníku, neboť neobsahuje základní náležitosti takového právního jednání.

Podle § 574 občanského zákoníku platí, že „[n]a právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné“. Současně podle § 575 občanského zákoníku platí, že „[m]á-li neplatné právní jednání náležitosti jiného právního jednání, které je platné, platí toto jiné právní jednání, pokud je z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednajících osoby“.

Dohoda o narovnání však podle svého obsahu představuje uznání dluhu ve smyslu § 2053 občanského zákoníku, když je z ní zřejmá vůle Navrhovatele uznat svůj dluh ze Smlouvy o zápůjčce v určité výši.

Uznáním dluhu nedochází ke vzniku nového závazku, tento pouze zakládá vyvratitelnou právní domněnku trvání uznaného dluhu v okamžiku jeho uznání. V daném případě tak na základě Dohody o narovnání nedošlo ke vzniku nového závazku, ale k uznání dluhu Navrhovatele vůči Instituci ze Smlouvy o zápůjčce.

Vzhledem k tomu, že z Dohody o narovnání nevznikl nový závazek Navrhovatele vůči Instituci, nemohla z Dohody o narovnání vzniknout ani pohledávka Instituce, kterou měl následně Navrhovatel v Uznání dluhu uznat, když v článku I. odst. 2 Uznání dluhu smluvní strany prohlásily, že „[n]a základě dohody o narovnání měl klient uhradit společnosti částku 110.000,- Kč do 23.10.2015“.

Stejně tak na základě Dohody o narovnání a následně Uznání dluhu nevznikla Instituci pohledávka, kterou by mohla postoupit na třetí osobu.

K nemožnosti postoupení neexistující pohledávky se vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 33 Odo 213/2004, podle kterého „[z]ávěr odvolacího soudu, že žalobce není ve věci aktivně legitimován, neboť předmětem smlouvy o postoupení pohledávky byla neexistující pohledávka (tj. pohledávka z neplatné smlouvy o půjčce), je tedy v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu, od níž není důvod se odchylovat ani v tomto případě, neboť žalobce (postupník) se nemohl stát místo původního žalobce (postupitele) věřitelem pohledávky ze smlouvy o půjčce.“

V daném případě tak pohledávky specifikované ve Smlouvě o postoupení pohledávek nemohly být postoupeny Společnosti, neboť neexistovaly, když zde nebyl dán právní důvod jejich vzniku. Ačkoliv uvedená skutečnost nezpůsobuje neplatnost Smlouvy o postoupení pohledávek, když podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 453/2004, ze dne 9. 12. 2004, platí, že „[d]ůsledkem skutečnosti, že úplatně postupovaná pohledávka v době uzavření smlouvy o jejím postoupení neexistovala, není neplatnost takové smlouvy, nýbrž zákonná odpovědnost postupitele vůči postupníkovi podle § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák.“, Společnost na základě Smlouvy o postoupení pohledávek nevstoupila do práv Instituce a nadále tak i po uzavření Dohody o narovnání existoval smluvní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí ze Smlouvy o zápůjčce.

Na základě výše uvedeného finanční arbitr uzavírá, že účastníky řízení vedeného finančním arbitrem pod sp. zn. FA/SR/SU/521/2017 je Navrhovatel a Instituce, neboť Společnost nevstoupila do práv a povinností Instituce.

9.5 K určení neplatnosti Smlouvy o zápůjčce

Závazkový vztah ze Smlouvy o zápůjčce je vyloučený z působnosti zákona o spotřebitelském úvěru 2010. Nárok Navrhovatele na určení neplatnosti Smlouvy o zápůjčce z důvodu, že Instituce před uzavřením této smlouvy neposoudila jeho úvěruschopnost ve smyslu § 9 odst. 1 tohoto zákona, je tak nedůvodný, neboť žádný právní předpis, který se vztahuje na tento závazkový vztah, Instituci takovou povinnost neukládal.

Pokud se jedná o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2018, č. j. 20 Cdo 3180/2018-191 (dále jen „Usnesení“), na které Navrhovatel odkazuje, finančnímu arbitrovi je z úřední činnosti známo, že závazkový vztah, který byl předmětem dovolání před Nejvyšším soudem, byl založený smlouvou o zápůjčce, ve které se vydlužitelé zavázali kromě jiného uhradit zapůjčitelu smluvní úrok. Jedná se tak o závazkový vztah, který není vyloučený z režimu zákona o spotřebitelském úvěru 2010. Závěry Nejvyššího soudu v citovaném usnesení tak vzhledem k základnímu rozdílu ve skutkových okolnostech nejsou pro posouzení tohoto sporu příslušné.

Finanční arbitr současně nezjistil, že by si smluvní strany sjednaly úplatu za poskytnutí zápůjčky, když v článku II. Smlouvy o zápůjčce jednoznačně prohlásily, že Instituce poskytuje Navrhovateli zápůjčku bez úroku a bez jakékoli úplaty. Z obsahu Smlouvy o zápůjčce finanční arbitr rovněž nezjistil, že by Instituce požadovala po Navrhovateli úhradu jakékoli odměny za poskytnutí zápůjčky, když vzhledem ke sjednaným 50 splátkám ve výši 200 Kč se Navrhovatel zavázal vrátit Instituci právě 10.000 Kč. Námitka Navrhovatele ohledně nemravnosti výše úroků je tak zcela bezpředmětná.

9.6 Ke smluvním pokutám

Podle § 2048 občanského zákoníku, platí, že „[u]jednají-li strany pro případ porušení smluvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitém.“

Smluvní pokuta představuje utvrzení dluhu, které motivuje dlužníka ke splnění zajištěné povinnosti hrozbou vzniku povinnosti k sankčnímu plnění. Smluvní pokuta tedy posiluje postavení věřitele. Současně smluvní pokuta musí být ujednána dostatečně přesně a určitě tak, aby bylo zřejmé, jakou povinnost zajišťuje, jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 19. 3. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4281/2011.

Z Dohody o narovnání finanční arbitr zjistil, že Instituce vyčíslila dlužnou částku za Navrhovatelem ve výši 128.025 Kč, když podle tvrzení Instituce se tato částka skládala z dlužné zápůjčky ve výši 10.000 Kč a ve zbývající části z uplatněných smluvních pokut, které si měla s Navrhovatelem sjednat v článku VII. odst. 2 až 5 a 7 a v článku VIII. odst. 1 Smlouvy o zápůjčce. Navrhovatel namítá, že Instituce uplatnila vůči Navrhovateli smluvní pokuty, aniž by si je sjednali ve Smlouvě o zápůjčce, a finančnímu arbitrovi předložil dvě strany této smlouvy obsahující články I. až VI.

Mezi stranami sporu tak není sporné, že Instituce požadovala po Navrhovateli úhradu smluvních pokut, které Navrhovatel následně prostřednictvím úvěru poskytnutého společností HK Investment, s.r.o. uhradil. Sporná je však skutečnost, z jakého titulu Instituce po Navrhovateli tyto smluvní pokuty požadovala, tj. zda si je sjednali ve Smlouvě o zápůjčce, jak odkazuje Instituce, či nikoli, jak tvrdí Navrhovatel, jaká porušení povinností Navrhovatele byla těmito smluvními pokutami sankcionovaná a zda výše uplatněných smluvních pokut odpovídají dobrým mravům.

9.6.1. K ujednáním o smluvních pokutách

Navrhovatel v článku II. odst. 2 Dohody o narovnání uznal svůj dluh ze Smlouvy o zápůjčce ve výši 110.000 Kč.

Podle § 2053 občanského zákoníku platí, že „[u]zná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá“.

V případě uznání dluhu Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 32 Cdo 170/2010, ohledně důkazního břemene dovodil, že „[u]znáním dluhu podle ustanovení § 323 odst. 1 obč. zák. se zakládá vyvratitelná právní domněnka o existenci uznaného závazku v době uznání. Důsledkem uznání závazku je tedy přesun důkazní povinnosti (důkazního břemene) z věřitele na dlužníka, na němž tak je, aby prokázal, že závazek nevznikl, zanikl či byl převeden na jiného. V rovině procesního práva vyvratitelná domněnka nachází svůj odraz v ustanovení § 133 o. s. ř., které určuje, že dokud není dokázán opak, platí za prokázanou skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka; pouhá, třebaž i závažná pochybnost o tom, zda existuje skutečnost, které svědčí právní domněnka, tedy nestačí k tomu, aby tato skutečnost nebyla považována za prokázanou. Skutečnost, které svědčí vyvratitelná právní domněnka, není předmětem procesního dokazování, a nebyla-li v řízení domněnka existence uznaného závazku vyvrácena, soud musí mít podle ustanovení § 133 o. s. ř. skutečnost za prokázanou. (...) V řízení tedy mohou nastat jen dvě možné situace - buď platí skutečnost, které svědčí vyvratitelná domněnka, za prokázanou, anebo vyšel v řízení najevo její opak (obsah domněnky byl vyvrácen důkazem opaku, tj. důkazem, že skutečnost je v konkrétním případě právě opačná, než jak ji uvádí domněnka). V žádném

případě však nelze za situace platného uznání závazku učinit závěr, že oprávněný věřitel neunesl ohledně skutečnosti, které svědčí vyvratitelná právní domněnka, důkazní břemeno.“

Jinými slovy, pokud dlužník uzná svůj závazek vůči věřiteli, obrací se v případě sporu o výši dluhu důkazní břemeno tak, že to není věřitel, kdo musí prokázat, že jeho nárok z uznaného závazku byl oprávněný, ale naopak to je dlužník, který musí prokázat, že uznaný závazek v dané výši v době uznání neexistoval. Přitom nestačí, aby ohledně uznaného závazku vznikly pochybnosti, tuto skutečnost musí dlužník prokázat. V případě, že dlužník neunesl důkazní břemeno, tedy neprokáže, že závazek v době uznání netrval, nebo byla jeho výše odlišná od uznané, nelze než uzavřít, že věřitel má nárok na plnění závazku v takové výši, jak ji dlužník uznal.

Vzhledem k tomu, že Navrhovatel platně uznal svůj závazek ze Smlouvy o zápůjčce ve výši 128.025 Kč, není to Instituce, kdo musí prokazovat, že si s Navrhovatelem smluvní pokuty sjednala. S ohledem na závěry Nejvyššího soudu tak nestačí ani důvodná pochybnost ohledně toho, zda Smlouva o zápůjčce obsahovala ujednání o smluvních pokutách. Není však bez významu, že Navrhovatelem předložená Smlouva o zápůjčce neobsahuje na poslední straně podpis smluvních stran, což v souvislosti s tvrzením Instituce o tom, že Smlouva o zápůjčce obsahovala články VII a VIII, nasvědčuje tomu, že Navrhovatel nepředložil kompletní znění této smlouvy.

Finanční arbitr shrnuje, že v řízení před finančním arbitrem nebylo prokázáno, že Smlouva o zápůjčce neobsahovala ujednání o smluvních pokutách, když ani jedna ze stran nepředložila její kompletní znění. Finanční arbitr proto uzavírá, že nárok Navrhovatele na určení, že Instituce neměla nárok na úhradu smluvních pokut, protože si je s Navrhovatelem nesjednala, není důvodný.

9.6.2. K výši smluvních pokut

Podle § 580 odst. 1 občanského zákoníku „*[n]eplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje“* a dále podle § 588 stejného zákona „*[s]oud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek.“*

Dobrymi mravy, jak definoval Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, se rozumí souhrn „*etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.“*

S ohledem na to, že dobré mravy plní funkci krajního korektivu obsahu právních jednání pro případy, kdy dané právní jednání nemůže obstát pro rozpor s hodnotami, které dobré mravy chrání, případně pro výrazně nepřiměřené či nespravedlivé následky, které zakládá, následkem zjevného porušení dobrých mravů je vždy absolutní neplatnost právního jednání.

Obsah jednotlivých kritérií však zákon nestanoví, a proto finanční arbitr vychází z bohaté judikatury k této problematice, která primárně klade důraz na individuální posuzování okolností konkrétního případu, neboť nelze obecně stanovit hranici, kdy už bude smluvní pokuta v rozporu s dobrými mravy, a kdy nikoliv.

Ke shodným závěrům dospěl i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 32 Cdo 1432/2010 (dále jen „Rozhodnutí“), podle kterého „*[n]a nepřiměřenost smluvní pokuty nelze usuzovat toliko z její výše, popřípadě z její celkové výše či z výše dosažené za určité období, nýbrž je třeba zejména přihlédnout k účelu smluvní pokuty, k okolnostem, za nichž byla sjednána, k výši zajištěné částky, ke vzájemnému poměru výše hlavního závazku a smluvní pokuty apod. Zákon zde ponechává soudu širokou možnost uvážení, aby*

rozhodnutí o platnosti smluvního ujednání věřitele a dlužníka v konkrétní věci odpovídalo obecně sdílenému pojetí ekvity a mravnosti.“

Jelikož Navrhovatel uznal svůj dluh ze Smlouvy o zápůjčce, bylo na něm, aby prokázal, že smluvní pokuty jsou v rozporu s dobrými mravy a že tedy Instituce neměla nárok na úhradu částky ve výši 100.000 Kč. Navrhovatel však v řízení před finančním arbitrem nepředložil žádný podklad, kterým by svá tvrzení doložil, když nestačí pouze tvrdit, že výše smluvních pokut je vzhledem k výši jistiny v rozporu s dobrými mravy.

Pokud se jedná o odkaz Navrhovatele na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2626/2013, a na Usnesení, v obou rozhodnutích se Nejvyšší soud zabýval, jakým způsobem se má posuzovat mravnost smluvních pokut, když v odkazovaném rozhodnutí dovedl, že „[p]řiměřenost výše smluvní pokuty je třeba posuzovat z pohledu zajištěné povinnosti“.

Proto i v řízení před finančním arbitrem je potřeba posuzovat, co bylo obsahem těchto ustanovení, tedy co bylo „zajištěnou povinností“, jak dovedl Nejvyšší soud v Rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že ze shromážděných podkladů není zřejmé, jaké povinnosti byly smluvními pokutami zajištěné, nemůže finanční arbitr posoudit jejich soulad s dobrými mravy.

Finanční arbitr uzavírá, že Navrhovatel v Dohodě o narovnání uznal svůj dluh ze Smlouvy o zápůjčce. Finanční arbitr nemůže než uzavřít, že dluh, který Navrhovatel uznal v Dohodě o narovnání, v době uznání v dané výši trval, když Navrhovatel nedoložil žádný podklad, kterým by prokázal, že smluvní pokuty nebyly sjednány platně.

10 K výroku nálezu

Finanční arbitr nezjistil, že by se Navrhovatel ve Smlouvě o zápůjčce zavázal za poskytnutí zápůjčky uhradit Instituci odměnu. Za takové situace závazkový vztah z této smlouvy nespadá pod režim zákona o spotřebitelském úvěru 2010 a nárok Navrhovatele na určení neplatnosti této smlouvy pro neposouzení úvěruschopnosti je nedůvodný.

Jelikož Navrhovatel finančnímu arbitrovi nedoložil, že dluh ze Smlouvy o zápůjčce ve výši 110.000 Kč, tak jak jej uznal v Dohodě o narovnání, v rozsahu, ve kterém jej uznal, v dané době netrval, nemůže finanční arbitr přiznat Navrhovateli nárok na určení, že Instituce neměla nárok na úhradu smluvních pokut, neboť si je s Navrhovatelem nesjednala, a že ujednání o smluvních pokutách je v rozporu s dobrými mravy.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zcf99zv
Instituce – datová schránka 3qsmr59

